

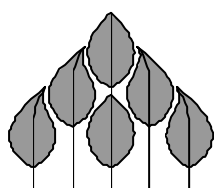
Versterking kwaliteitsborging dier- voedersector

Voortgangsrapportage 4

Enhancing quality assurance in the animal feed sector

Progress Report 4

Kwaliteitsreeks 76
februari 2002

Productschap Diervoeder

Versterking kwaliteitsborging dier- voedersector

Voortgangsrapportage 4

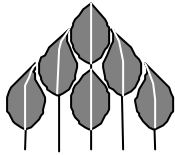
Enhancing quality assurance in the animal feed sector

Progress Report 4

Kwaliteitsreeks 76
februari 2002

Productschap Diervoeder
Stadhoudersplantsoen 12
2517 JL Den Haag
Telefoon 070 - 370 87 08
www.pdv.nl
pdv@hpa.agro.nl

Oplaat: 1.000

Voortgangsrapportage Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector – nr. 4

VOORWOORD	2
1 RISICO-INVENTARISATIE EN –BEOORDELING	3
1.1 SUBDOELSTELLINGEN	3
1.2 DIERVOEDERGRONDSTOFFEN VOOR DE MENGVOEDERINDUSTRIE.....	3
1.3 VOCHTRIJKE VOEDERMIDDELEN EN FOERAGEPRODUCTEN.....	4
1.4 VOEDERMIDDELEN OP VEEHOUDERIJBEDRIJVEN	5
2 RISICOBEBEERSING	7
2.1 SUBDOELSTELLINGEN	7
2.2 VERSTERKEN GMP IN DE DIERVOEDERSECTOR MET HACCP	7
2.3 TEELT VOEDERMIDDELEN, EN OPSLAG EN VERVOEDERING OP VEEHOUDERIJBEDRIJVEN	9
2.4 UITBOUW GMP TOT KETEN VAN GRONDSTOFFENLEVERANCIERS.....	10
2.5 HERIJKING KWALITEITSNIVEAU VAN VOEDERMIDDELEN	11
2.6 MONITORING	13
2.7 VERSTERKEN VAN EXTERNE VERIFICATIE EN HANDHAVING.....	14
2.8 EARLY WARNING & RESPONSE SYSTEEM (EWS)	15
3 COMMUNICATIE	16

Voorwoord

In juni 1999 is het Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector vastgesteld en onmiddellijk in uitvoering genomen. De kernpunten van dit Plan van Aanpak waren:

- toepassen van het HACCP principe in de GMP-regeling diervoedersector
- uitbouw van de kwaliteitsborging naar de grondstoffenketen
- ontwikkeling van een early warning systeem
- verbetering van de communicatie

Sinds juni 1999 zijn er drie voortgangsrapportages gepubliceerd¹. Deze publicatie bevat de 4de voortgangsrapportage dit Plan van Aanpak.

Een aantal activiteiten loopt nog of zal een permanent karakter krijgen. In de conclusies en aanbevelingen wordt aangegeven op welke wijze deze in het reguliere kader m.b.t. de uitvoering van het kwaliteitsbeleid diervoedersector kunnen worden ingebed.

Een belangrijk aspect is dat in de toekomst de voortgang van deze aspecten opgenomen zal worden in een jaarlijkse *integrale rapportage* over de voortgang en resultaten van het sectorale kwaliteitsbeleid in de diervoedersector. Met deze beoogde integrale rapportage zal in de eerste helft van 2002 worden gestart met als referentie het kalenderjaar 2001.

In deze voortgangsrapportage wordt de in de eerdere voortgangsrapportages aangehouden indeling van risicobeoordeling, risicomanagement en risicocommunicatie aangehouden. Voor meer achtergrondinformatie wordt verwezen naar de laatste voortgangsrapportage².

Van deze rapportage is een Nederlandse en een Engelse versie beschikbaar.

J. den Hartog
secretaris

¹ Nr. 1: Kwaliteitsreeks nr. 52 (september 1999), nr. 2: Kwaliteitsreeks nr. 60 (februari 2000), en nr. 3: Kwaliteitsreeks nr. 69 (januari 2001); Productschap Diervoeder

² Versterking kwaliteitsborging diervoedersector; voortgangsrapportage 3. Kwaliteitsreeks nr. 69 (januari 2001); Productschap Diervoeder

1 Risico-inventarisatie en –beoordeling

1.1 Subdoelstellingen

De door het productschap gekozen risico-inventarisatie en -beoordeling valt in twee subdoelen uiteen:

- ?? een risico-inventarisatie en -beoordeling van voedermiddelen op sectorniveau van grondstoffenproducent (primaire productie en derivaatproducent) tot aan de veehouder
- ?? een risicobeoordeling van het productieproces op bedrijfsniveau (HACCP) door elk bedrijf in de diervoederketen (par. 2.2).

De op sectorniveau uitgevoerde risico-inventarisatie en -beoordelingen zijn om drie redenen relevant.

- ?? Voor de bedrijven een goede basis voor het uitvoeren van hun risicoanalyse in het kader van HACCP op bedrijfsniveau en het bevragen van hun toeleveranciers omtrent het beheersen van de kritische punten in het voortbrengingsproces.
- ?? Voor de verifiërende instanties een handvat voor de beoordeling van het op HACCP gebaseerde kwaliteitssysteem van de bedrijven.
- ?? Verhogen transparantie aan de stakeholders in de vervolgschakels van de dierlijke productieketen omtrent risicobeoordeling van voedermiddelen.

Hierna wordt een samenvatting van de *uitgevoerde projecten*, een *evaluatie* van de voortgang en resultaten, alsmede *conclusies en vervolgacties* voor dit onderdeel gegeven, onderverdeeld naar a) diervoedergrondstoffen voor de mengvoederindustrie én b) vochtrijke voedermiddelen en foerageproducten.

1.2 Diervoedergrondstoffen voor de mengvoederindustrie

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Probleemstoffen in diervoeders in relatie tot wet- en regelgeving	Rikilt-DLO	04-06,1999	Afgerond	Rikilt-rapport ³
Risico-inventarisatie van veevoedergrondstoffen en mogelijke beheersmaatregelen	Rikilt-DLO, TNO Voeding	07-11,1999	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 53 ⁴
Risico-inventarisatie voedervetten	Schouten Adviesbureau	06-07,1999	Afgerond	Intern rapport
Risicobeoordeling voedervetten	TNO Voeding	07-09,1999	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 54 ⁵
Beschrijving hoofdstromen veevoedergrondstoffen en prioritering	TNO Voeding Rikilt	11,1999 – 06,2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 64 ⁶
Risicobeoordelingen van afzonderlijke (hoofd)stromen diervoedergrondstoffen (ca. 90)	PDV c.s.	08,2000 – 12, 2001	In uitvoering	Reeds ca. 40 producten opgeleverd
Risico-inventarisatie en beheersmaatregelen voor de productie van 'veilig' verenmeel en pluimveevleesmeel	TNO Voeding	8 – 10, 2000	Afgerond	TNO rapport V 3124 ⁷
Opzet en beheer van databank risicobeoordelingen voedermiddelen	PDV	01 – 06,2002	In voorbereiding	

³ Noordam M. c.s., Probleemstoffen in diervoeders in relatie tot wet- en regelgeving (concept), augustus 1999; Rikilt-DLO

⁴ Risico-inventarisatie van veevoedergrondstoffen en mogelijke beheersmaatregelen, Kwaliteitsreeks nr. 53, (januari 2000), Productschap Diervoeder

⁵ Risicoanalyse voedervetten, Kwaliteitsreeks nr. 54, januari 2000; Productschap Diervoeder

⁶ Globale risicoanalyse van productgroepen van diervoedergrondstoffen, Kwaliteitsreeks nr. 64 (augustus 2000), Productschap Diervoeder

⁷ Sterrenburg P. c.s., Risico-inventarisatie en beheersmaatregelen van 'veilig' verenmeel en pluimveemeel.

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van dit onderdeel is de opbouw en het beheer van een *Databank Risicobeoordelingen Voedermiddelen (DRV)* waarin een *actuele* risicobeoordeling van alle voedermiddelen, waaronder de grondstoffen voor de mengvoederindustrie, is opgenomen zijn.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? De tot nu toe uitgevoerde verticale risicobeoordelingen van diervoedergrondstoffen zijn waardevol voor de ondernemingen voor hun bedrijfsinterne HACCP aanpak. Het voorziet duidelijk in de behoefte.
- ?? De uitvoering van de risicobeoordelingen van de resterende diervoedergrondstoffen is vertraagd, maar zal uiterlijk in januari 2002 afgerond zijn.
- ?? Op dit moment wordt gewerkt aan de opzet van een (digitale) *databank*, waarin alle risicobeoordelingen worden opgenomen, met een beheersstructuur voor onderhoud (actualisatie op basis van voortschrijdend inzicht) en distributie.
- ?? De risico-inventarisatie m.b.t. de productie en het gebruik van 'veilig' verenmeel en pluimveemeel heeft nog niet geleid tot overeenstemming met LNV over aanpassing van de wettelijke beperkingen i.v.m. de beheersing van BSE via de diervoeding.

Conclusie(s) en vervolgacties

- ?? Er is een belangrijke aanzet gegeven aan het beschikbaar krijgen van actuele risicobeoordelingen van de belangrijkste diervoedergrondstoffen. De risicobeoordeling van de resterende diervoedergrondstoffen dient zo spoedig mogelijk afgerond te worden.
- ?? Voor het permanente onderhoud (actualisatie) en beheer is het noodzakelijk een databank en een beheersstructuur op te zetten, hetgeen medio 2002 afgerond zal zijn. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de reeds in 2001 opnieuw gebouwde databanksoftware van het Centraal Veevoederbureau, en de functionaliteiten voor on line raadpleging. Met de advisering hieromtrent wordt het College van Deskundigen Diervoedersector (CvDD) belast, met specifieke begeleiding door de (bestaande) Werkgroep Databank Ongewenste Stoffen (DOS).
- ?? Voortzetting van het overleg met LNV over aanpassing van de wettelijke beperkingen m.b.t. het gebruik van verenmeel en pluimveemeel op basis van argumenten en ook in EG-verband geaccepteerde waarborgingsystemen en invoering van de noodzakelijke waarborgingsystemen voor verenmeel en pluimveemeel (zie 2).

1.3 Vochtrijke voedermiddelen en foerageproducten

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Inventarisatie swill en aanverwante producten	PDV	03-06, 1999	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 49 ⁸
Risico-inventarisatie vochtrijke voedermiddelen	TNO	10,1999 – 10,2001	Afgerond	TNO – rapport V3123 en V3437
<i>Ontwikkeling en uitvoering uitvoeringsplan o.b.v. risico-inventarisatie vochtrijke voedermiddelen</i>	PDV	11,2001 – 03,2002	<i>In uitvoering</i>	
Risico-inventarisatie en –beoordeling foerage- en akkerbouwproducten	PDV, HISFA	08,2000 – 12,2001	Afgerond	Wordt in DRV opgenomen

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van dit onderdeel is het opleveren van risico-inventarisaties van vochtrijke voedermiddelen en van foerageproducten.

⁸ Inventarisatie Swill en aanverwante producten, Kwaliteitsreeks nr. 49, juli 1999; Productschap Diervoeder

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? De uitvoering van de risico-inventarisatie van *vochtrijke voedermiddelen* is – na forse vertraging vanwege het groot aantal producten, complexiteit van de materie en tijd om gegevens te verzamelen – eind 2001 afgerond. De huidige rapportage biedt een goede basis voor het vaststellen van een aantal noodzakelijke generieke beheersmaatregelen, en dient als basis voor de bedrijfsinterne HACCP aanpak.
- ?? De risico-inventarisatie van *foerageproducten* is afgerond en heeft geresulteerd in voor de praktijk bruikbare informatie.
- ?? De risico-inventarisaties van zowel de vochtrijke voedermiddelen als de foerageproducten zijn niet uitgevoerd conform het (HACCP-)model dat is gebruikt voor de diervoedergrondstoffen. Dit betekent dat de resultaten niet zondermeer in de Databank Risicobeoordelingen Voedermiddelen (DRV) opgenomen kunnen worden.

Conclusie(s) en vervolgacties

- ?? Op basis van de risico-inventarisatie wordt een actieplan m.b.t. (generieke) beheersmaatregelen en monitoring opgezet, hetgeen uiterlijk in maart 2002 vastgesteld en geïmplementeerd dient te worden. Voorts worden de resultaten van deze risico-inventarisatie met het actieplan ter kennis van de betreffende bedrijven gebracht.
- ?? De huidige risico-inventarisaties van zowel vochtrijke voedermiddelen als foerageproducten worden vastgelegd conform het (HACCP-)model dat ook voor diervoedergrondstoffen is gebruikt, en opgenomen in de Databank Risicobeoordeling Voedermiddelen, uiterlijk medio 2002. De advisering van dit project vindt plaats door het College van Deskundigen Diervoedersector (CvDD), met specifieke begeleiding van de Werkgroep Databank Ongewenste Stoffen (DOS).

1.4 Voedermiddelen op veehouderijbedrijven

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Risico-inventarisatie kwaliteitsborging van het voederen van varkens	ID Lelystad	07, 1999 – 6,2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 65 ⁹
Risico-inventarisatie kwaliteitsborging van het voederen van melkkoeien	ID Lelystad	01-12, 2001	In afrondende fase	-
Risico-inventarisatie kwaliteitsborging van het voederen van pluimvee	Nog nader te bepalen	01-06,2002	In voorbereiding	-

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van dit onderdeel is het opleveren van *risico-inventarisaties van voedermiddelen op veehouderijbedrijven*.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? De deskstudie m.b.t. kwaliteitsborging van voedermiddelen op basis van HACCP op het varkenshouderijbedrijf is de basis voor een vervolgproject gericht op het opzetten a) van een GMP-code voor opslag en vervoeding voedermiddelen op het varkenshouderijbedrijf en b) van een extern monitoringprogramma ('trogcontrole') bij deze bedrijven (Zie par. 2.3 en 2.6).
- ?? De deskstudie m.b.t. kwaliteitsborging op basis van HACCP van voedermiddelen op het melkveehouderijbedrijf wordt eind 2002 afgerond en zal als basis dienen voor het opzetten a) van een GMP-code voor opslag en vervoeding voedermiddelen op het melkveehouderijbedrijf en b) van een extern monitoringprogramma ('trogcontrole') bij deze bedrijven (Zie par. 2.3 en 2.6).

⁹ Kwaliteitsborging van het voederen van varkens op de boerderij; een studie naar microbiologische en biochemische risico's, Kwaliteitsreeks nr. 65 (augustus 2000), Productschap Diervoeder

- ?? Er is nog geen deskstudie naar kwaliteitsborging van voedermiddelen op het pluimveebedrijf uitgevoerd. De gezamenlijke sectorcommissies achten het wenselijk dat veehouderijbreed een uniforme kwaliteitsborging voor opslag en vervoeding van voedermiddelen op veehouderijbedrijf wordt opgezet op basis van HACCP.

Conclusie(s) en vervolgacties

- ?? De risico-inventarisatie van voedermiddelen op het varkenshouderijbedrijf is afgerond, en die op het melkveehouderijbedrijf zal binnenkort (januari 2002) worden afgerond. Hiermee is een belangrijke basis gelegd voor de opzet van een praktische GMP-code voor opslag en vervoeding voedermiddelen op het veehouderijbedrijf, het sluitstuk van de diervoederketen.
- ?? Zodra de risico-inventarisatie van voedermiddelen op het melkveehouderijbedrijf is afgerond, wordt deze gepubliceerd en wordt – analoog aan de varkenshouderij – gestart met het opzetten a) van een GMP-code voor opslag en vervoeding voedermiddelen op het melkveehouderijbedrijf en b) van een extern monitoringprogramma ('trogcontrole') bij deze bedrijven (zie par. 2.6). Beoordeling van de risico-inventarisatie vindt plaats door de Sectorcommissie Rundveevoeders (SC-R) en het College van Deskundigen Diervoedersector (CvDD).
- ?? In overleg met de Sectorcommissie Pluimveevoeders start z.s.m. een inventarisatie van opslag en vervoeding voedermiddelen op het pluimveehouderijbedrijf. Op basis daarvan zal – analoog aan de varkenshouderij – a) een GMP-code voor opslag en vervoeding voedermiddelen op het pluimveebedrijf en b) een extern monitoringprogramma ('trogcontrole') worden opgezet.

2 Risicobeheersing

2.1 Subdoelstellingen

In het Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector zijn met het oog op risico-beheersing de volgende subdoelstellingen vastgelegd:

- ?? versterken van het GMP - kwaliteitssysteem in de verschillende schakels van de diervoedersector, van grondstoffenproducten tot en met de gebruikers van diervoeders (veehouders) met het HACCP concept: GMP[†]
- ?? uitbouwen van het GMP - kwaliteitssysteem tot de gehele keten van productie van en handel in grondstoffen / enkelvoudige voedermiddelen in ieder bedrijf in de keten op basis van het HACCP-principe, tot aan opslag en vervoeding op het veehouderijbedrijf
- ?? herijken van het gewenste kwaliteitsniveau van diervoeders en grondstoffen in relatie tot de (waarborging van de) veiligheid van de mens (als consument van dierlijke producten), dier en milieu op basis van de uitgevoerde risicobeoordelingen
- ?? versterken en waar nodig verbeteren van de controle op (verificatie) en de handhaafbaarheid van wettelijke en vrijwillige kwaliteitsregelingen in de diervoederketen
- ?? ontwikkelen van een early warning systeem als vangnet voor potentiële gevaren die, ondanks de preventieve aanpak, tijdig te signaleren en adequaat op te lossen.

Ook is in het Plan van Aanpak aangegeven dat als resultaat van de risico-inventarisaties en –beoordelingen ondersteunende activiteiten verbeterd dan wel ingevoerd kunnen worden, zoals het vaststellen van nieuwe randvoorwaarden voor de vorm, invulling en het gebruik van de PDV - databank ongewenste stoffen en producten om de effectiviteit te verhogen.

2.2 Versterken GMP in de diervoedersector met HACCP

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Quick scan GMP-regeling diervoedersector	TNO	07- 08, 2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 58 ¹⁰
HACCP - handleiding diervoedersector	TNO	08, 1999 - 03, 2000	Afgerond	PDV-bundel (03, 2000) ¹¹
Implementatieplan uitbreiding GMP met HACCP risicofactoren	PDV	08 - 11, 1999	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 56 ¹²
Inbouw HACCP in GMP-regeling mengvoeder, enkelvoudige diervoeders en voedervetten	PDV	10,2000	Afgerond	Bundel GMP-regeling
Trainingsprogramma HACCP diervoeders	IKD, TNO	01 - 07, 2000	Afgerond	IKD – cursusmateriaal
Implementatie HACCP in GMP systeem leveranciers mengvoeder en enkelvoudige diervoeders	Bedrijven	10, 2000 – 09,2001	Nog in uitvoering	PDV – database op website
Inbouw van HACCP in GMP-regeling voor alle overige activiteiten ¹³	PDV	06,2001	Afgerond	Bundel GMP-regeling
Implementatie van HACCP in GMP systeem overige bedrijven ¹⁴	Bedrijven	07, 2001 – 07,2002	In uitvoering	PDV – database op website

¹⁰ Quick Scan GMP-regeling diervoedersector, Kwaliteitsreeks nr. 58 (januari 2000), Productschap Diervoeder

¹¹ HACCP handleiding voor de diervoedersector, maart 2000, Productschap Diervoeder

¹² Uitbreiding GMP-regeling diervoedersector met risicofactoren HACCP, Kwaliteitsreeks nr. 56 (januari 2000), Productschap Diervoeder

¹³ in het bijzonder voormengsels, grondstoffen, toevoegmiddelen, op- en overslag voedermiddelen

¹⁴ grondstoffen, toevoegingmiddelen, voormengsels, op- en overslag, transport

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Implementatie geborgde ketens productie en verwerking veren- en pluimveevleesmeel in diervoedersector	PDV		Eerst instemming LNV nodig	
Actieplan 'Aanpak salmonella via de varkensvoeding'	PDV	01 – 12, 2002	In voorbereiding	

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van dit onderdeel is dat alle relevante bedrijven in de diervoederketen HACCP toepassen in hun kwaliteitsborgingsysteem.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? In maart 2000 is de HACCP-handleiding voor de diervoedersector, gebaseerd op de Codex Alimentarius, beschikbaar gekomen als uniforme systematiek voor de uitvoering van risico-beoordelingen van voedermiddelen.
- ?? De invoering van HACCP in het GMP-systeem van de *mengvoederindustrie, de voedervetensector en de leveranciers van voedervetten en van enkelvoudige voedermiddelen* is medio 2000 vastgesteld en ter hand genomen en is eind 2001 in ca. 70% van de bedrijven gerealiseerd. De resterende 30% betreft in het bijzonder foeragebedrijven, mengvoederhandelaren en buitenlandse deelnemers (mengvoederproducten). Voor een groot deel is het ook 'te wijten' aan het capaciteitsgebrek van de adviesbureaus. De verwachting is dat de beoogde doelstelling medio 2002 praktisch volledig gerealiseerd zal kunnen zijn.
- ?? De invoering van HACCP in het GMP-systeem van de overige schakels in de diervoederketen (*grondstoffen, toevoegingmiddelen, voormengsels, op- en overslag*) is medio 2001 vastgesteld en ter hand genomen en de doelstelling is dat medio 2002 dit in de praktijk is gerealiseerd.
- ?? Momenteel wordt – in aanvulling op de maatregelen m.b.t. salmonella in de varkenssector – een plan van aanpak voor beheersing van salmonella in varkensvoerders ontwikkeld.

Conclusie(s) en vervolgacties

- ?? De HACCP-handleiding voor de diervoedersector is een goede basis gebleken voor een gestructureerde aanpak van de risicobeoordeling van voedermiddelen op sectorniveau (zie par. 1), alsmede voor de invoering van HACCP in de bedrijven.
- ?? De invoering van HACCP bij de mengvoederindustrie, de leveranciers van voedervetten en van enkelvoudige voedermiddelen is vertraagd, hoewel erkend moet worden dat de tijdsdoelstelling erg hoog was. Vanaf 1 oktober 2001 geldt dat het ontbreken van een HACCP-erkenning een afwijking voor de GMP-regeling is, hetgeen een verlenging van de erkenning in de weg staat. Uitgangspunt is dat HACCP bij de GMP-gecertificeerde bedrijven uiterlijk medio 2002 gerealiseerd is.
- ?? De invoering van HACCP in het GMP-systeem van de overige schakels in de diervoederketen (*grondstoffen, toevoegingmiddelen, voormengsels, op- en overslag, transport*) is recent ter hand genomen. Het streven dient te zijn de implementatie ervan eind 2002 gerealiseerd te hebben.
- ?? HACCP maakt een integraal onderdeel uit van de GMP-erkenning. Een GMP-erkenning wordt niet (meer) verleend c.q. verlengd indien de betrokken onderneming niet voldoet aan de HACCP voorwaarden.
- ?? In 2002 dient het Actieplan "Aanpak salmonella via de varkensvoeding" vastgesteld, uitgevoerd en afgerond te worden.

2.3 Teelt voedermiddelen, en opslag en vervoeding op veehouderijbedrijven

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Ontwikkeling GMP-code teelt voedermiddelen	PDV	09, 2001 – 01,2002	In uitvoering	-
<i>Invoering GMP-code teelt voedermiddelen</i>	<i>PDV</i>	<i>02, 2002 – 04, 2003</i>	-	-
Ontwikkeling GMP-code opslag en vervoeding voedermiddelen op varkensbedrijven	ID Lelystad PDV, PVV	07, 2001 – 03,2002	In uitvoering	-
<i>Invoering GMP-code opslag en vervoeding voedermiddelen op varkensbedrijven</i>	<i>PDV, CBD</i>	<i>Nader vast te stellen</i>	<i>In voorbereiding</i>	-
Ontwikkeling GMP-code opslag en vervoeding voedermiddelen op melkveebedrijven	PDV, PZ	01-06, 2002	In voorbereiding	-
<i>Invoering GMP-code opslag en vervoeding voedermiddelen op melkveebedrijven</i>	<i>PDV, KKM</i>	<i>Nader vast te stellen</i>	<i>In voorbereiding</i>	-
Ontwikkeling GMP-code opslag en vervoeding voedermiddelen op pluimveebedrijven	PDV, PPE	<i>Nader vast te stellen</i>	<i>In voorbereiding</i>	-

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat is het aantoonbaar *toepassen van praktische GMP-beheersmaatregelen door agrarische ondernemers bij de teelt, de opslag en vervoeding van voedermiddelen*. In dat geval zal de borging in de gehele diervoederketen – van teeltfase tot aan de vervoeding op het veehouderijbedrijf – idealiter geheel gesloten zijn.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? In de tweede helft van 2001 is – op basis van de verticale risicobeoordelingen als bedoeld in par. 1.3 een aanzet gemaakt tot een GMP-code voor de teelt van voedermiddelen, waarbij gekozen is voor een checklijst met praktische beheersmaatregelen. Over de inhoudelijke eisen, de juridische vormgeving, de wijze van controle en het implementatietraject vindt nog overleg met de akkerbouwsector plaats.
- ?? Op basis van de in de loop van 2001 uitgevoerde risico-inventarisaties (zie par. 1.4) is eind 2001 besloten tot het ontwikkelen van een GMP-code voor opslag en vervoeding van voedermiddelen voor zowel het varkensbedrijf als het melkveebedrijf.
- ?? In december 2001 heeft de Sectorcommissie pluimveevoeders geadviseerd om ook voor de opslag en vervoeding van voedermiddelen op het pluimveehouderijbedrijf – op basis van een risico-inventarisatie (zie par. 1.4) een GMP-code op te gaan stellen

Conclusie(s) en vervolgacties

- ?? In het eerste kwartaal 2002 kan de voorbereiding van een GMP-code voor teelt van voedermiddelen, een GMP-code voor opslag en vervoeding van voedermiddelen in de varkenshouderij worden afgerond, waarbij duidelijkheid zal zijn over de inhoudelijke voorwaarden, de juridische vormgeving, de uitvoering van de controle en het implementatietraject.
- ?? In de eerste helft 2002 zal een op te stellen concept GMP-code voor opslag en vervoeding van voedermiddelen in de melkveehouderij worden gevalideerd in een pilot in de praktijk. In de tweede helft 2002 komt er duidelijkheid over de inhoudelijke voorwaarden, de juridische vormgeving, de uitvoering van de controle en het implementatietraject.
- ?? In de tweede helft 2002 is voorzien dat er een GMP-code voor opslag en vervoeding van voedermiddelen in de pluimveehouderij tot stand zal komen.
- ?? De afstemming van deze GMP-codes voor teelt, opslag en vervoeding vindt plaats met de betreffende sectorcommissies en het College van Deskundigen Diervoedersector.

2.4 Uitbouw GMP tot keten van grondstoffenleveranciers

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Ontwikkeling aanvullende GMP-code voedervetten	TNO, PDV	08 - 12, 1999	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 57 ¹⁵
Implementatie aanvullende GMP-code voedervetten	Bedrijven	09, 1999 – 07, 2001	Afgerond	PDV – database op website
Uitbouw van GMP-regeling naar toeleveranciers feed ingredients	PDV	11, 1999 – 06, 2000	Afgerond	Bundel GMP-regeling
Beheersmaatregelen voor kunstmatige droging voedermiddelen	TNO TEBODIN	8, 1999–6, 2000 8, 2000–2, 2002	Afgerond In uitvoering	QC-standaard -
Implementatie GMP-regeling naar toeleveranciers feed ingredients	Bedrijven	06, 2000 – 12, 2001	In uitvoering	PDV – database op website
Beheersmaatregelen voor teelt i.v.m. mycotoxinen	TNO	08, 1999 - 08, 2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 63 ¹⁶
Aanvulling GMP-transport voedermiddelen	PDV, TNO	8, 1999 - 1, 2000 2 - 10, 2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 59 ¹⁷
Tracing en tracking voedermiddelen	DLV / CTO	03, 2001 - 02, 2002	In uitvoering	-
Procestechnische en technologische hulpstoffen	TEBODIN	04 - 09, 2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 67

Evaluatie

Het eindresultaat van deze actie is dat de veiligheid van producten in de keten van grondstoffenleveranciers tot ten minste de eerste schakel na de teelt aantoonbaar is geborgd, gebaseerd op HACCP.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? De meeste Nederlandse grondstoffenleveranciers zijn reeds GMP - gecertificeerd of GMP-gelijkwaardig, of zijn in een afrondende fase van certificatie. Voor GMP-gelijkwaardigheid is een protocol vastgesteld, waarmee wordt aangesloten bij de reeds van toepassing zijnde ISO 9001/2 dan wel HACCP certificatie van bedrijven. Ultimo 2001 waren 130 bedrijven aangemeld, waarvan een groot deel reeds is geverifieerd. Niet voor alle bedrijven is het mogelijk deze verificatie uiterlijk 31 december 2001 te realiseren.
- ?? Voor de buitenlandse leveranciers is een standaard Quality Control of Feed Ingredients voor Animal Feed, gebaseerd op het HACCP principe, ontwikkeld. Tevens is een protocol voor onafhankelijke verificatie opgesteld (zie par. 2.7). Op dit moment zijn ruim 1.000 buitenlandse leveranciers volgens QC - standaard aangemeld, waarvan een groot deel reeds is geverifieerd. Niet voor alle bedrijven is het mogelijk deze verificatie uiterlijk 31 december 2001 te realiseren.
- ?? De GMP-code voor wegtransport van voedermiddelen is geïmplementeerd, waarbij in de afgelopen periode veel aandacht besteed is aan het vervolmaken van de indeling van de producten naar de verschillende R&O - klassen. Op dit moment zijn ruim 400 wegtransporteurs gecertificeerd.
- ?? De specifieke aandacht voor procestechnische en technologische hulpstoffen alsmede directe droging heeft op basis van het project uitgevoerd door TNO geresulteerd in het opnemen van deze aspecten als kritische punten in met name de QC-standaard. Een vervolgstudie door TEBODIN naar concrete uitwerking van beheersmaatregelen heeft nogal wat vertraging opgelopen.

¹⁵ Aanvullende GMP-code voedervetten, Kwaliteitsreeks nr. 57 (januari 2000), Productschap Diervoeder

¹⁶ Teeltmaatregelen ter voorkoming van mycotoxinen. Kwaliteitsreeks nr. 63 (augustus 2000), Productschap Diervoeder

¹⁷ GMP transport voedermiddelen; transport met zeevaart, binnenvaar en railvervoer, Kwaliteitsreeks nr. 59 (januari 2000), Productschap Diervoeder

?? De ontwikkeling van richtlijnen voor tracking & tracing voor de mengvoederbedrijven, op- en overslag en handelsbedrijven is begin 2001 gestart. Afronding is in de eerste helft van 2002 voorzien.

Tabel: Aantal GMP - erkenningen per verrichting ultimo 2000 en 2001¹⁸

GMP – categorie	Ultimo 2001	Ultimo 2000
Mengvoederhandel en/of -productie (MH/MHP)	434	350
Voormengselhandel en/of –productie (VH/VHP)	73	56
Voedermiddelenhandel en/of –productie (EH/EH-v/EHP/EHP-v)	518	408
Voedermiddelenhandel en/of –productie (GMP – gelijkwaardig)	16	0
Voedermiddelen en/of productie (GH/GHP/GH-v/GHP-v)	386	192
Inzameling	44	28
Productie / handel toevoegmiddelen (TH/THP)	0	0
Op- en overslag voedermiddelen (OO)	55	33
Transport (eigen vervoer (TV)	475	271
Transport beroepsgoederenvervoer (TV-bv)	418*	46
Totaal	4.002	3.384

Conclusies en (vervolg)acties

- ?? De uitbouw van de kwaliteitsborging naar de grondstoffenketen is enigszins ten opzichte van de gestelde data vertraagd. Evenwel is – gelet op het sterk internationaal karakter van de grondstoffenaanvoer – reeds veel bereikt.
- ?? Uitgangspunt is dat voor nog niet geverifieerde, maar wel aangemelde, grondstoffenleveranciers zich expliciet hebben gecommitteerd om zich zo spoedig mogelijk doch uiterlijk medio 2002 de verificatie uit te laten voeren. Afhankelijk van de productgroep en het tijdstip van verificatie stelt het productschap eisen aan verscherpte ingangscntrole door de ontvangende bedrijven.
- ?? Het project m.b.t. concretisering van beheersmaatregelen bij directe droging van TEBODIN moet op korte termijn afgerond worden. De resultaten zullen een basis bieden voor de bedrijven voor het toepassen van de geëigende beheersmaatregelen bij directe droging van voedermiddelen. Implementatie is in 2002 voorzien. De inhoudelijke afstemming vindt plaats in het College van Deskundigen Diervoedersector.
- ?? Op basis van de resultaten van het project tracking & tracing zal in de eerste helft van 2002 de wijze van implementatie worden bepaald. Afstemming over de prestatie van tracking & tracing vindt plaats met de sectorcommissies. De inhoudelijke afstemming vindt plaats met het College van Deskundigen Diervoedersector.

2.5 Herijking kwaliteitsniveau van voedermiddelen

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Verbod zoogdiermel en pluimvee-vleesmeel in andere voeders dan voor herkauwers in productielijnen / transportmiddelen waar ook herkauwervoeders worden geproduceerd c.q. vervoerd	PDV	07, 1999	Afgerond	Bundel GMP-regeling diervoedersector
Verbod op huishoudelijk frituurvet, en diverse vettenstromen zoals putvet	PDV	06 – 08, 1999	Afgerond	Bundel diervoederwetgeving
Verbod op kaoliniet met dioxine als toevoegmiddel ¹⁹	PDV	09, 1999	Afgerond	Bundel diervoederwetgeving
Verbod op afvalwaterzuiveringsslib als grondstof	PDV	09, 1999	Afgerond	Bundel diervoederwetgeving

¹⁸ één onderneming kan meerdere erkende verrichtingen hebben

¹⁹ hetgeen in november 1999 door de Europese Commissie in de EG-regelgeving is overgenomen

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Maximumgehalte dioxine in de mengvoeders (m.u.v. visvoeders) ²⁰	PDV	10-1999	Afgerond	Bundel diervoederwetgeving
Aanpassing norm salmonella in enkelvoudige voedermiddelen voor pluimvee	PDV	10-1999 10, 2001	Afgerond	Bundel GMP-regeling diervoedersector
Maximumgehalten PCB's in voedervetten en mengvoeders	PDV	10, 1999	Afgerond	Bundel GMP-regeling diervoedersector
Maximumgehalten vomytoxine (DON) in voedergranen, daarvan afgeleide producten en mengvoeders	PDV	12, 1999	Afgerond	Bundel diervoederwetgeving
Maximum salmonella-incidentie in pluimveevoeders	PDV	06,2000 10 – 11,2001	Afgerond	Bundel GMP-regeling diervoedersector
Minimum specificaties voedervetten (PCB's, PAK's, minerale olie e.d.)	PDV	11,1999 - 11, 2001	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 74 ²¹
Minimum specificaties mycotoxines voedermiddelen en mengvoeders	PDV	01, - 10, 2002	In voorbereiding	
Maximum niveau salmonella in varkensvoeders	PDV	01 – 12,2002	In voorbereiding	

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van deze actie is te beschikken over actie- en afkeurgrenzen voor de veiligheid gerelateerde parameters die in voedermiddelen zouden kunnen voorkomen, waarvoor (nog) geen wettelijke norm beschikbaar is. Op deze wijze wordt gezonde dan wel gebruikelijke handelskwaliteit uniform vastgelegd.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? De afgelopen periode is in eerste instantie op ad hoc basis voor verschillende parameters een actie- en/of afkeurgrens vastgesteld. Eind 2001 zijn de nationale normen voor dioxine vervangen door Europese normen, die in de loop van 2002 van kracht worden. De PCB-normen zijn afgestemd op die in België worden toegepast.
- ?? Vanaf eind 1999 tot tweede helft 2001 is systematisch gewerkt aan het opstellen van onderbouwde actie- en afkeurgrenzen voor kritische componenten in voedervetten. De PAK-normen zijn afgestemd met die in België worden toegepast.
- ?? In de afgelopen periode zijn in samenspraak met de pluimveesector de eisen aan het pluimveevoeder m.b.t salmonella-incidentie drastisch aangescherpt, teneinde een bijdrage te leveren aan het plan van aanpak om te komen tot een betere beheersing van salmonella in de pluimveesector.
- ?? Inmiddels is gestart met de voorbereiding van het systematisch opstellen van onderbouwde actie- en afkeurgrenzen voor mycotoxines in voedermiddelen.
- ?? In het kader van het actieplan 'Aanpak salmonella via de varkensvoeding' (zie par. 2.2) kan eventueel de vaststelling van een maximum incidentie in het voer aan de orde komen.

Conclusies en (vervolg)acties

- ?? Het systematisch opstellen van onderbouwde actie- en afkeurgrenzen is een tijdrovende activiteit. Onderbouwing is essentieel voor het draagvlak ervoor.
- ?? De tot nu toe bereikte resultaten hebben betrekking op dioxines, diermeel, salmonella en de minimumspecificatie van voedervetten. Waar mogelijk vindt afstemming c.q. harmonisatie plaats met andere landen in de Europese Unie.

²⁰ waaromtrent de Europese Commissie nog steeds geen besluit heeft genomen

²¹ Minimumspecificaties Voedervetten – GMP-regeling diervoedersector; Kwaliteitsreeks nr. 74 (november 2001), Productschap Diervoeder

- ?? De systematische (pro-actieve) aanpak van het opstellen van actie- en afkeurgrenzen voor ongewenste stoffen dient gecontinueerd te worden met als eerste prioriteit mycotoxines. Begin 2002 zal een plan van aanpak daarvoor worden vastgesteld.
- ?? Het is wenselijk de overzichtelijkheid van de huidige wettelijke en bovenwettelijke (GMP) normen (actie- en afkeurgrenzen) overzichtelijk te publiceren. Voort is het wenselijk te bezien om – waar nodig – de huidige afkeurgrenzen aan te vullen met actiegrenzen.

2.6 Monitoring

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Uitbreiding monitoring voedermiddelen	PDV	Vanaf 08, 1999	Doorlopend	Databank ongewenste stoffen (DOS)
Survey onderzoek componenten in voedervetten	PDV, MVO	08, 1999 – 06, 2001	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 74 ²²
Redesign databank ongewenste stoffen en producten (DOS)	PDV, Q-Ray	10, 1999 – 08, 2001	Afgerond	-
Ontwikkeling kwaliteitsindicatoren en meetmethoden in voedervetten	TNO	10, 1999 – 5, 2000	Afgerond	TNO rapport
Intensivering bedrijfsinterne controle salmonella in grondstoffen en pluimveevoeders	Bedrijven	11, 2001	In uitvoering	Bundel GMP-regeling diervoedersector
Nulmeting (pilot) en opzet monitoring op GMP varkensvoer op veehouderijbedrijf	ID Lelystad	10, 2000 – 12, 2001	In afronding	-
Programma 'Monitoring salmonella in de diervoedersector 2002'	PDV, Bedrijven	01 – 12, 2002	In uitvoering	-
Nulmeting (pilot) en opzet monitoring op GMP melkveevoeders op veehouderijbedrijf	ID Lelystad	01, - 12, 2002	In voorbereiding	-
Programma 'Survey en monitoring mycotoxinen in de diervoedersector 2002'	PDV	03 – 12, 2002	In voorbereiding	-
Programma 'Monitoring contaminanten in voedervetten 2002'	PDV	01 – 12, 2002	In voorbereiding	-
Programma 'Monitoring contaminanten in minerale voedermiddelen 2002'	PDV	03 – 12, 2002	In voorbereiding	-
Herformulering monitoringprogramma 2001 voor 2002	PDV	01 – 03, 2002	In voorbereiding	-
Position paper survey- en monitoring-programma diervoedersector	PDV	03 – 05, 2002	In voorbereiding	-

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van deze actie is te beschikken over een *samenhangend en actueel monitoringprogramma op bedrijfs- en sectorniveau*, dat als verificatie geldt voor effectiviteit van de genomen beheersmaatregelen.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? Het sectorale monitoringprogramma is op een aantal essentiële contaminanten verder uitgebouwd dan wel de voorbereiding daarvan is in een vergevorderd stadium. Bij de meest nieuwe aanvullingen (salmonella en contaminanten in voedervetten) is het programma nadrukkelijker geformuleerd op basis van de risicobeoordeling.
- ?? De uitvoering van de HACCP analyse op bedrijfsniveau leidt tot uitbreiding van de monitoring op bedrijfsniveau, maar hierbij zijn grote verschillen te constateren in frequentie.
- ?? De redesign van de Databank ongewenste stoffen en producten is afgerond.

²² Minimumspecificaties Voedervetten GMP-regeling diervoedersector, Kwaliteitsreeks nr. 74 (november 2001), Productschap Diervoeder

Conclusies en (vervolg)acties

- ?? Van belang is de functionaliteit van de Databank ongewenste stoffen en producten (data-aanlevering en raadpleging) verder (digitaal) te verbeteren en het aantal deelnemers te vergroten. Voor dit doel is ook het nodig een position paper op te stellen.
- ?? Nog niet voor alle contaminanten is er een sectoraal monitoringprogramma, gebaseerd op een risicobeoordeling. Dit zal in de eerste helft van 2002 worden gerealiseerd, zodat het programma voor 2002 geheel zal zijn vernieuwd. In eerste instantie zal aandacht worden besteed aan componenten in voedervetten en in minerale voedermiddelen, salmonella in varkensvoerders en mycotoxinen in voedermiddelen.
- ?? Dit onderdeel wordt uitgevoerd in overleg met de Werkgroep databank ongewenste stoffen (DOS), de Commissie Kwaliteitsbeleid Diervoedersector en het College van Deskundigen Diervoedersector.

2.7 Versterken van externe verificatie en handhaving

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Versterking beleidskader diervoedercontrole	PDV	01-03, 2000	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 62 ²³
Vernieuwing van het controleprogramma	KDD	01-03, 2000	Afgerond	KDD-werkplan 2000-2001
Ontwikkeling voorwaarden uitvoering toezicht GMP-regeling wegtransport beroepsgoederenvervoer	PDV	10 – 11, 1999	Afgerond	Reglement certificaat GMP diervoedertransport
Ontwikkeling voorwaarden uitvoering toezicht GMP - gelijkwaardigheid diervoedergrondstoffen	PDV	03 – 06, 2001	Afgerond	Bundel GMP-regeling diervoedersector
Ontwikkeling voorwaarden uitvoering toezicht GMP-regeling buitenlandse toeleveranciers feed ingredients	PDV	03 - 06, 2001	Afgerond	Kwaliteitsreeks nr. 71 ²⁴
Invoering tuchtrechtelijke handhaving	PDV	10, 2000 – 12, 2001	In uitvoering	-
Ontwikkeling voorwaarden uitvoering toezicht GMP-regeling in het buitenland (Duitsland)	PDV	11, 2001 – 04, 2002	In uitvoering	-
Verdere ontwikkeling van positionering diervoedercontrole PDV	PDV	11, 2001 – 3, 2002	In uitvoering	-

Evaluatie

Het belangrijkste eindresultaat van deze actie is het *versterken en waar nodig verbeteren van de controle op (verificatie) en de handhaafbaarheid van wettelijke en vrijwillige kwaliteitsregelingen in de diervoederketen*

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? Het controleprogramma is verder ontwikkeld, maar nog niet geheel afgestemd op de risico-beoordelingen en het monitoringprogramma.
- ?? De personele versterking van de Keuringsdienst Diervoedersector is conform planning gerealiseerd, maar de bestaande capaciteit is door de extra deelname in eigen land en omliggende landen niet toereikend. Voor de korte termijn zijn externe deskundigen ingehuurd. Voor de langere termijn wordt via een pilot in Duitsland ervaringen opgedaan om externe certificatie-instellingen in te schakelen. Door de opzet van een Belgisch GMP-systeem wordt er rekening

²³ Versterking beleidskader diervoedercontrole; Kwaliteitsreeks nr. 62 (maart 2000), Productschap Diervoeder

²⁴ Requirements for foreign suppliers of feed ingredients. Kwaliteitsreeks nr. 71 (mei 2001), Productschap Diervoeder

gehouden met afname op termijn van Belgische deelname aan de Nederlandse GMP-regeling.

- ?? Voor specifieke regelingen (GMP transport, GMP-gelijkwaardigheid diervoedergrondstoffen en QC-standaard voor buitenlandse grondstoffenleveranciers) is een uitvoeringsmodel in de vorm van verschillende protocollen ontwikkeld voor de uitvoering van certificatie en verificatie door externe instellingen. Op basis van het Protocol Verification Audits Foreign Suppliers of Feed Ingredients zijn ultimo 2001 23 verifiërende instellingen geaccepteerd. Op grond van het Reglement certificaat GMP diervoedertransport zijn 8 certificerende instellingen geaccepteerd. Op grond van het Protocol GMP-gelijkwaardigheid diervoedergrondstoffen zijn er ultimo 2001 totaal 6 certificerende instellingen geaccepteerd.
- ?? De invoering van tuchtrecht in de diervoedersector is opgehouden door vertraging van de parlementaire behandeling van de wijziging van de Wet tuchtrechtspraak bedrijfsorganisaties.

Conclusies en (vervolg)acties

- ?? In 2002 zal invulling worden gegeven aan verder uitbouwen van het uitvoeringsmodel m.b.t. de controle en het toezicht in de diervoedersector.
- ?? Het toezicht op de uitvoering van de verificatie en certificatie door de externe instellingen, teneinde uniformiteit te bevorderen. Dit vindt plaats in overleg met het College van Toezicht en Advies Diervoedercontrole.
- ?? Het is wenselijk de verschillende protocollen voor de uitvoering van verificatie ingevolge de Quality Control standaard en certificatie op grond van de GMP - gelijkwaardigheid en GMP - wegtransport te uniformeren.
- ?? Het jaarlijkse controleplan zal nog meer dan voorheen gebaseerd worden op de risicobeoordeling van voedermiddelen en het monitoringprogramma.

2.8 Early Warning & Response System (EWS)

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Oriëntatie op early warning systeem diervoedersector (EWS)	PDV, TNO	1 -5, 2000	Afgerond	Intern TNO rapport
Ontwikkeling early warning & response systeem (EWS)	PDV, TNO	11, 2000 - 12, 2001	Praktisch afgerond	In voorbereiding
Implementatie EWS-systeem diervoedersector	PDV	01 – 03, 2002	In voorbereiding	-

Evaluatie

Het eindresultaat van deze actie is het beschikken over een operationeel early warning & response systeem in de diervoedersector én een operationeel netwerk met de andere EWS-meldpunten in de dierlijke productieketen. Dit systeem is bedoeld als vangnet voor potentiële gevaren die, ondanks de preventieve aanpak, tijdig te signaleren en adequaat op te lossen

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

- ?? De ontwikkeling van het EWS-systeem heeft de nodige tijd gekost, enerzijds vanwege het sterk conceptuele karakter en anderzijds vanwege de noodzakelijke cofinanciering van TNO.
- ?? In januari 2002 wordt een draaiboek voor een early warning & response systeem (reactieve deel) voor de diervoedersector opgeleverd.

Conclusies en (vervolg)acties

- ?? Het voornemen is de handleiding voor een early warning & response systeem z.s.m. in 2002 binnen PDV en in de diervoedersector operationeel te maken
- ?? Tevens zal een netwerk met de andere schakels in de dierlijke productieketen en de overheid (LNV/VWS) tot stand worden gebracht. Afstemming hierover vindt plaats met de Commissie

Kwaliteitsbeleid Diervoedersector (EWS diervoedersector) en met de sectorcommissies (netwerk in dierlijke productieketen).

?? Na een jaar (begin 2003) zal een eerste evaluatie worden uitgevoerd.

3 Communicatie

Een subdoelstelling van het Plan van Aanpak is het verbeteren van de communicatie naar de andere schakels in de dierlijke productie- en afzetketen, maatschappelijke organisaties, naar de overheid en naar de samenleving over de opzet en betekenis van het kwaliteitsbeleid in de diervoedersector op basis van de bereikte concrete resultaten.

DEELPROJECT(EN)	UITVOERDER	LOOPTIJD	STATUS	PUBLICATIE
Opstellen van een communicatiestrategie	PR Land- en tuinbouw B.V.	06-07, 1999	Afgerond	Bestuursstuk 11-1999
PDV - nieuwsbrief	PR land- en tuinbouw B.V.	4x per jaar	Continu in uitvoering	Nieuwsbrief Feedback
Publicatie resultaten deelprojecten	PDV	Permanent	In uitvoering	Kwaliteitsreeks (zie bijlage)
Brochure en presentatie over vernieuwde kwaliteitsbeleid	PDV, TNO, PR Land- en tuinbouw B.V.	01-02, 2000 06-07, 2001	Afgerond	Brochures, power point presentaties
TV - documentaire en videofilm kwaliteitsbeleid diervoedersector	Agrarisch Journaal	08 – 11, 2001	Afgerond	TV uitzendingen 19 – 23/11/2001
Expertcongres met kwaliteitsmanagers in diervoeder- en dierlijke productieketen	PDV PR Land- en tuinbouw B.V.	03, 2002	In voorbereiding	-

Evaluatie

Het eindresultaat van deze actie is dat ketenpartijen, maatschappelijke organisaties, overheid en politiek in voldoende mate een indruk hebben van de opzet en betekenis van het kwaliteitsbeleid in de diervoedersector op basis van de bereikte concrete resultaten.

De volgende bevindingen kunnen worden genoemd:

?? De nodige initiatieven zijn ondernomen om structureel te communiceren naar de omgeving.

Conclusies en (vervolg)acties

- ?? Hoewel er geen metingen verricht zijn bij de verschillende doelgroepen in welke mate de boodschap is begrepen, kan wel uit reacties worden geconstateerd dat de communicatie effectief is.
- ?? Het is wenselijk dat de huidige communicatieactiviteiten onverminderd worden gecontinueerd.
- ?? In de nabije toekomst zal door een vernieuwde opzet van de website de transparantie omtrent het kwaliteitsbeleid voor een breed publiek nog verder worden verbeterd.

Bijlage

Nr.	Titel	Tijdstip
48	Jaarverslag Kwaliteitsdienst Landbouwkundige Laboratoria 1998	Juni 1999
49	Inventarisatie swill en aanverwante producten	Juli 1999
50	Evaluatierapport 1998; Beheersing Salmonella in pluimveevoerders	Juli 1999
51	Evaluatierapport 1998; Verbod diervoedermeel in voeders voor herkauwers	Juli 1999
52	Voortgangsrapportage 1 versterking kwaliteitsborging diervoedersector	Sept 1999
53	Jaarverslag 1998 Keuringsdienst Diervoedersector	Dec 1999
54	Risico-inventarisatie van Mengvoedergrondstoffen en mogelijke beheers- maatregelen	Jan 2000
55	Risicoanalyse voedervetten	Jan 2000
56	Uitbreiding GMP-regeling diervoedersector met risicofactoren HACCP	Jan 2000
57	Aanvullende GMP-code voor voedervetten	Jan 2000
58	Quick Scan GMP-regeling Diervoedersector	Jan 2000
59	GMP Transport Voedermiddelen; zeevaart, binnenvaart en rail	Jan 2000
60	Voortgangsrapportage 2 versterking kwaliteitsborging diervoedersector	Febr 2000
61	Jaarverslag Kwaliteitsdienst Landbouwkundige Laboratoria 1999	Juni 2000
62	Versterking beleidskader Diervoedersector	Mrt 2000
63	Teeltmaatregelen ter voorkoming van mycotoxinen	
64	Globale Risicoanalyse van productgroepen van diervoedergrondstoffen	Aug 2000
65	Kwaliteitsborging van het voederen van varkens op de boerderij	Aug 2000
66	Jaarverslag Keuringsdienst Diervoedersector 1999	Sep 2000
67	Veiligheid van hulpstoffen in diervoeders	Febr 2001
68	Situatie GGO diervoedergrondstoffen	Dec 2000
69	Voortgangsrapportage 3 Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector	Jan 2001
70	Evaluatie MINAS - regeling leveranciers diervoeders	Febr 2001
71	Requirements for foreign suppliers of feed ingredients	Mei 2001
72	Jaarverslag 2000 KDD	Mei 2001
73	Jaarverslag 2000 KDLL	Mei 2001
74	Eindrapportage Technische Werkgroep Minimumspecificaties Voedervetten	Aug 2001
75	GGO - diervoedergrondstoffen	Sep 2001
76	Plan van Aanpak versterking kwaliteitsborging diervoedersector- Voortgangsrapportage nr. 4	Febr 2002